

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій,
обліку та фінансів

Кафедра бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ЦИМБАЛЮК Ігор Сергійович

УДК 657.1:339.1

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**«ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ
СУЧАСНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ»**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і тестів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Ігор ЦИМБАЛЮК

Науковий керівник
Гайдучок Тетяна Станіславівна
кандидат економічних наук, доцент

Житомир – 2024

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Поліського національного університету

Рецензент:

доцент кафедри фінансів і кредиту Поліського національного університету,
к.е.н., доц. Сус Юрій Юрійович

Висновок комісії за результатами попереднього захисту:

_____ допустити до захисту _____

Голова комісії _____ Тетяна ГАЙДУЧОК

Висновок кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту за
результатами попереднього захисту: _____ допустити до захисту _____

Протокол засідання кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та
аудиту № _____ від __ грудня 2024 року

Завідувач кафедри бухгалтерського
обліку, оподаткування та аудиту _____ Наталія МАЛЮГА

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Студент(ка) ЦИМБАЛЮК Ігор Сергійович захистив(ла) кваліфікаційну роботу
з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____,

за університетською шкалою _____

Секретар ЕК _____

Ганна МАЙДУДА

АНОТАЦІЯ

Цимбалюк І. С. Облік і контроль запасів в умовах використання сучасних методів управління активами. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні та практичні аспекти організації обліку й контролю запасів підприємства в контексті сучасних підходів до управління активами. Розкрито економічну сутність запасів, їх роль у структурі активів підприємства та вплив на фінансові результати.

У роботі проведено аналіз сучасних методів управління запасами, зокрема автоматизації процесів обліку, використання ERP-систем, методів оптимізації запасів (ABC-аналіз, Just-in-Time) та впровадження цифрових технологій у системі контролю. Визначено особливості організації бухгалтерського обліку запасів відповідно до національних та міжнародних стандартів.

Розроблено рекомендації щодо вдосконалення системи обліку й контролю запасів з метою підвищення ефективності управління активами підприємства. Запропоновані підходи спрямовані на мінімізацію витрат, забезпечення стабільності виробничих процесів і зростання фінансової стійкості підприємства.

Ключові слова: облік, активи, управління, контроль, сучасні методи

ABSTRACT

Tsybaliuk I. S. Accounting and control of inventories in the context of using modern methods of asset management. – Qualification work on manuscript rights.

Qualification work for the degree of master's degree in specialty 071 “Accounting and taxation” – Polissia National University, Zhytomyr, 2024.

The qualification work examines the theoretical and practical aspects of organizing the accounting and control of enterprise inventories in the context of modern approaches to asset management. The economic essence of inventories, their role in the structure of enterprise assets and their impact on financial results are revealed.

The paper analyzes modern methods of inventory management, in particular, automation of accounting processes, use of ERP systems, methods of inventory optimization (ABC-analysis, Just-in-Time) and introduction of digital technologies in the control system. The features of the organization of inventory accounting in accordance with national and international standards are determined.

Recommendations for improving the system of inventory accounting and control are developed in order to increase the efficiency of enterprise asset management. The proposed approaches are aimed at minimizing costs, ensuring the stability of production processes and increasing the financial stability of the enterprise.

Keywords: accounting, assets, management, control, modern methods

ЗМІСТ

ВСТУП.....		5
Розділ 1.	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ.....	10
1.1.	Теоретичні аспекти організації обліку і контролю запасів в системі управління активами.....	10
1.2.	Роль і функції бухгалтерського обліку, контролю, звітності, аналізу і оподаткування в системі управління підприємством	15
1.3.	Управління запасами як чинник ефективного розвитку підприємств.....	19
Розділ 2.	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ЗАПАСІВ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА...	24
2.1.	Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	24
2.2.	Облікова політика в системі управління запасами.....	29
2.3.	Організація обліку та удосконалення обліково-інформаційної системи запасів підприємства.....	33
Розділ 3.	СИСТЕМА КОНТРОЛЮ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	38
3.1.	Система контролю за формуванням та ефективним використанням запасів.....	38
3.2.	Удосконалення контролю та методів управління запасами.....	43
ВИСНОВКИ.....		48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....		50
ДОДАТКИ.....		55

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Ефективне управління запасами є однією з ключових умов успішної діяльності підприємств, оскільки запаси становлять значну частину оборотних активів і безпосередньо впливають на фінансові результати, рентабельність та конкурентоспроможність. В умовах динамічного розвитку ринкових відносин і високої конкуренції підприємства стикаються з необхідністю оптимізувати свої ресурси, зокрема виробничі запаси, щоб забезпечити стабільність виробничих процесів та мінімізувати витрати.

Сучасні методи управління активами, зокрема використання ERP-систем, впровадження ABC-аналізу, Just-in-Time та інших інструментів, дозволяють не лише підвищити ефективність обліку, а й покращити контроль за використанням запасів. Це сприяє своєчасному прийняттю управлінських рішень, зменшенню втрат через надлишкові або дефіцитні запаси, а також раціональному використанню ресурсів.

Актуальність теми зумовлена необхідністю інтеграції інноваційних підходів до обліку й контролю запасів у практику українських підприємств в умовах сучасних викликів, таких як швидкі зміни ринкових умов, глобалізація, розвиток цифрових технологій та підвищення вимог до прозорості фінансової звітності. Зокрема, важливим є забезпечення відповідності облікових процесів міжнародним стандартам, що є особливо актуальним у контексті інтеграції українського бізнесу у світову економіку.

Таким чином, дослідження питань обліку і контролю запасів в умовах використання сучасних методів управління активами є важливим для підвищення ефективності діяльності підприємств та їхньої адаптації до сучасних економічних умов.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми обліку, контролю та управління виробничими запасами, що мають різний ступінь теоретичного значення і практичного застосування, досліджувалися численними вітчизняними та зарубіжними науковцями. Серед них можна виділити таких авторитетних

дослідників, як О. М. Бабій, Т. С. Гайдучок, О. С. Михайловина, С. А. Вітер, Ю. В. Подмешальська, Н. І Тарасенко, Л. І. Марущак та інших.

Роботи цих вчених стали основою для подальшого розвитку методології обліку запасів, оптимізації їх обсягів, аналізу впливу на фінансові результати підприємств і впровадження сучасних інформаційних технологій у процеси управління. Їх дослідження також сприяли інтеграції міжнародних стандартів фінансової звітності у вітчизняну практику.

Незважаючи на значний внесок науковців, окремі аспекти, пов'язані з обліком і контролем запасів у сучасних умовах цифровізації економіки, залишаються недостатньо розкритими. Зокрема, потребують поглибленого вивчення питання автоматизації облікових процесів, адаптації до викликів глобалізації та впливу нестабільного економічного середовища на управління запасами. Це визначає подальший науковий інтерес до тематики виробничих запасів.

Мета і завдання дослідження. *Метою кваліфікаційної роботи є* опрацювання теоретичних та організаційно-методичних положень, а також розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення системи операцій із запасами на підприємстві та системи управління активами. Визначена мета зумовила необхідність вирішення таких **завдань**:

- проаналізувати теоретичні аспекти організації обліку і контролю запасів у системі управління активами підприємства;
- дослідити роль і функції бухгалтерського обліку, контролю, звітності, аналізу та оподаткування у загальній системі управління підприємством;
- оцінити значення управління запасами як чинника ефективного розвитку підприємств;
- надати організаційно-економічну характеристику діяльності підприємства, яке є об'єктом дослідження;
- проаналізувати облікову політику підприємства в контексті управління виробничими запасами;

- дослідити організацію обліку запасів та запропонувати шляхи удосконалення обліково-інформаційної системи підприємства;
- визначити та оцінити існуючу систему контролю за формуванням і використанням запасів на підприємстві;
- розробити пропозиції щодо вдосконалення методів контролю та управління запасами в умовах сучасних підходів до управління активами.

Об'єктом дослідження є організація системи бухгалтерського обліку у частині відображення процесу формування інформаційних ресурсів для управління запасами в комунальних підприємствах на прикладі господарської діяльності КП «Коростишівський комунальник» Житомирської області.

Предметом дослідження виступає сукупність теоретико-методичних, організаційних та практичних питань щодо системи бухгалтерського обліку, аналізу, контролю та звітності запасів в комунальних підприємствах.

Методи дослідження. При проведенні дослідження було використано систему методів, основними з яких є: абстрактно-логічні, конкретно-наукові методи – при проведенні діагностики розвитку підприємства та оцінки його результативності; метод індукції – на етапі збору, систематизації й обробки інформації для проведення дослідження; дедукції – у процесі теоретичного усвідомлення ситуації та пошуку причин її виникнення; аналізу та синтезу, конкретизація – для розкриття змісту та форм облікових реєстрів, їх відповідність вимогам стандартів; конструктивний метод – для складання пропозицій щодо удосконалення облікового й контрольного процесу запасів; графічний – для побудови рисунків.

Інформаційною базою дослідження є наукові публікації та монографічні видання вітчизняних і закордонних вчених, збірники наукових праць, статті у фахових наукових виданнях, законодавчі та нормативні акти Кабінету Міністрів України, інформаційні ресурси мережі Інтернет. Також була використана фінансова звітність за 2021-2023 роки та документи первинного, аналітичного і синтетичного обліку КП «Коростишівський комунальник».

У роботі також були використані методичні матеріали, що регламентують організацію обліку та контролю запасів, практичні кейси підприємств комунального сектору, а також програмне забезпечення для автоматизації облікових процесів. Це забезпечило комплексний підхід до аналізу обраної теми, дозволило об'єктивно оцінити сучасний стан обліку та контролю запасів і розробити пропозиції щодо їх удосконалення.

Елементи наукової новизни отриманих результатів полягають у наступному:

- отримали подальший розвиток теоретичні основи організації бухгалтерського обліку, аналізу, контролю та звітності виробничих запасів;
- запропоновані рекомендації щодо вдосконалення організації облікового процесу виробничих запасів на підприємстві, впровадження автоматизованих систем обліку та впровадження екологічних принципів у діяльність підприємств сприяє зниженню негативного впливу на природу та підвищенню економічної ефективності і репутації підприємства.

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці та впровадженні науково-обґрунтованих рекомендацій, спрямованих на вдосконалення обліку запасів у діяльність досліджуваного підприємства. Запропоновані заходи дозволяють оптимізувати обліковий процес, підвищити точність та інформативність даних, а також покращити їхнє використання для обґрунтованого прийняття управлінських рішень.

Реалізація рекомендацій сприятиме підвищенню ефективності управління запасами, зниженню витрат на їх утримання, покращенню оперативності контролю та підвищенню прозорості фінансової звітності. Запропоновані підходи також можуть бути адаптовані до потреб інших підприємств, що працюють у подібних умовах, і слугувати основою для подальшого вдосконалення системи обліку й управління активами.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. За результатами дослідження були опубліковані тези доповідей на науково-практичних конференціях [7, 41-42, 44].

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Результати кваліфікаційної роботи представлені на 55 сторінках друкованого тексту. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел, що включає 46 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ

1.1. Теоретичні аспекти організації обліку і контролю запасів в системі управління активами

У більшості наукових джерел виробничі запаси трактуються як матеріальні ресурси або предмети праці, в залежності від аспекта, з якого їх аналізують: з позиції логістики чи бухгалтерського обліку [26, 3]. На нашу думку, для бухгалтерського обліку термін «виробничі запаси» слід розглядати як облікову категорію, що включає ключові аспекти, такі як визначення термінів, напрямків використання та джерел відшкодування вартості цих запасів.

Використання терміна «матеріально-виробничі запаси» супроводжується певними суперечливими моментами, оскільки до матеріальних запасів відносяться не лише предмети праці, але й засоби праці. Таким чином, це поняття є більш широким, оскільки включає всі активи з матеріальною формою, які використовуються у процесі виробництва [23].

Отже, виробничі запаси слід розглядати як складову частину матеріальних ресурсів підприємства, що складається з предметів праці, які перебувають на підприємстві у вигляді сировини, матеріалів, купівельних напівфабрикатів, комплектуючих деталей, пального, тари і пакувальних матеріалів, будівельних матеріалів, запасних частин та інших витратних матеріалів. Вони формують матеріальну основу продукції підприємства, надають їй необхідні якісні характеристики, беруть участь у процесі виробництва протягом одного виробничого циклу і таким чином переносять свою вартість на вартість готової продукції.

Товарно-виробничі запаси в рамках економічних ресурсів можна проілюструвати за допомогою рис. 1.1.

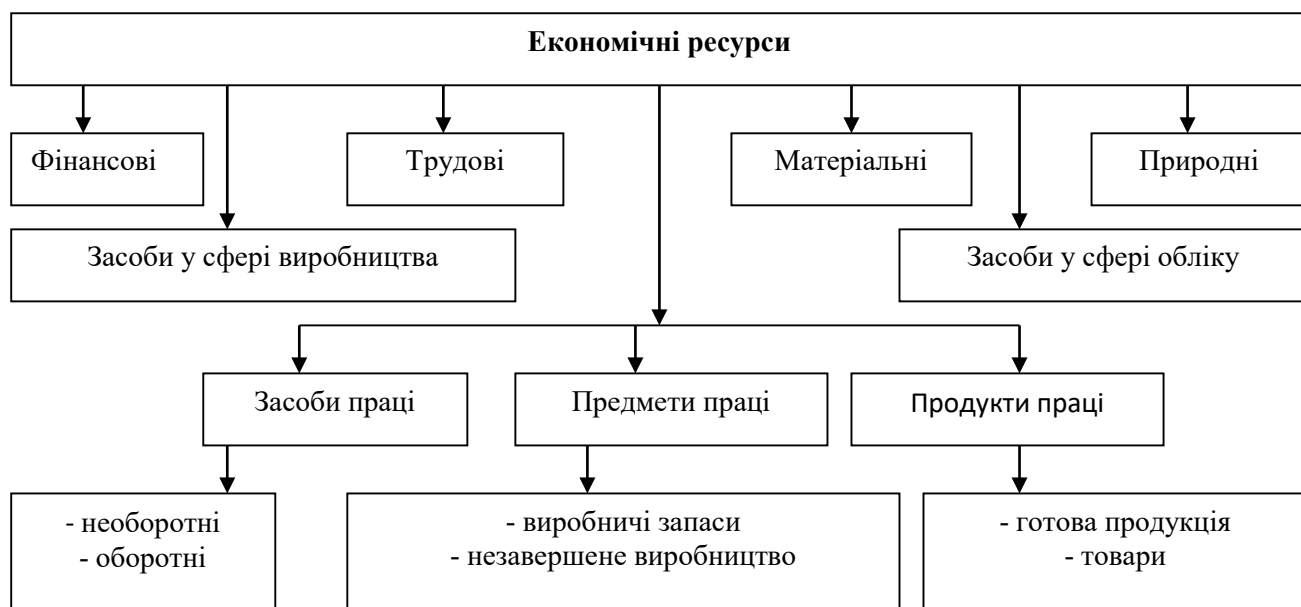

Рис. 1.1. Товарні і виробничі запаси в складі економічних ресурсів

Місце товарних і виробничих запасів в структурі економічних ресурсів є надзвичайно важливим, оскільки вони складають основу для забезпечення виробничого процесу та задоволення попиту. Товарні запаси включають готову продукцію та товари для перепродажу, тоді як виробничі запаси охоплюють сировину, матеріали, комплектуючі, які використовуються в процесі виробництва. Разом вони забезпечують безперервність виробництва, оптимізацію витрат та ефективний управлінський процес, граючи ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності та конкурентоспроможності підприємства на ринку.

В обліковій літературі існує безліч різних термінів, пов'язаних із запасами, і важливо зрозуміти, що кожен із них має своє власне значення. Наприклад, термін «виробничі запаси» часто використовується на місці поняття «матеріали». Деякі автори, визначаючи «матеріальні оборотні активи», вживають термін «цінності». Водночас варто зазначити, що поняття «цінність» є описовою категорією, яка виступає як ознака або якісний показник, що характеризує запаси як економічні елементи, здатні приносити користь їх власнику і забезпечувати економічні вигоди.

Поряд із цим слід врахувати існування терміна «запаси», який, відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси» [22], об'єднує основні складові оборотних матеріальних

активів. Використання цього терміна викликає певні суперечності, пов'язані з його тлумаченням в обліковій літературі. Більшість авторів розглядають «запаси» як резерв матеріальних ресурсів, які не використовуються в поточній діяльності підприємства і призначені для забезпечення безперервності виробничого процесу, а також для накопичення на випадок потреби. Таким чином, поняття «запаси» є досить специфічним. Незважаючи на те, що термін «товарно-виробничі запаси» є найбільш визнаним, термін «запаси» набув широкого вжитку.

Методологічні основи формування інформації про визнання, оцінку запасів та їх розкриття у фінансовій звітності встановлені в НП(С)БО 9 «Запаси» [22] (рис. 1.2).

Раціональна організація обліку запасів вимагає створення економічно обґрунтованої класифікації. Класифікація – це система, що передбачає розподіл об'єктів (процесів, явищ) на класи (групи тощо) відповідно до певних характеристик. У результаті класифікації формується принаймні один клас (група), що містить хоча б один елемент, тому класифікацію можна охарактеризувати як процес групування та створення класів об'єктів [43, с. 87].

Для правильної організації обліку запасів важливе значення має їх науково обґрунтована класифікація. Запаси класифікуються за наступними ознаками (табл. 1.1).

На підставі проведеного дослідження можна зробити висновок про відсутність загальноприйнятих і визнаних класифікаційних ознак для виробничих запасів підприємства. Багато авторів пропонують різні, хоча й схожі за своєю суттю, класифікаційні характеристики. Основою класифікації запасів є важливі аспекти, які суттєво впливають на процеси управління матеріальним забезпеченням.

Належним чином організований облік виробничих запасів, що забезпечує якісну інформацію про їх наявність і рух, має велике значення для управління виробничою діяльністю кожного підприємства та контролю за зберіганням матеріальних цінностей. У зв'язку з цим, в сучасних умовах виникає об'єктивна необхідність перегляду існуючої практики організації обліку запасів [28, с. 65].

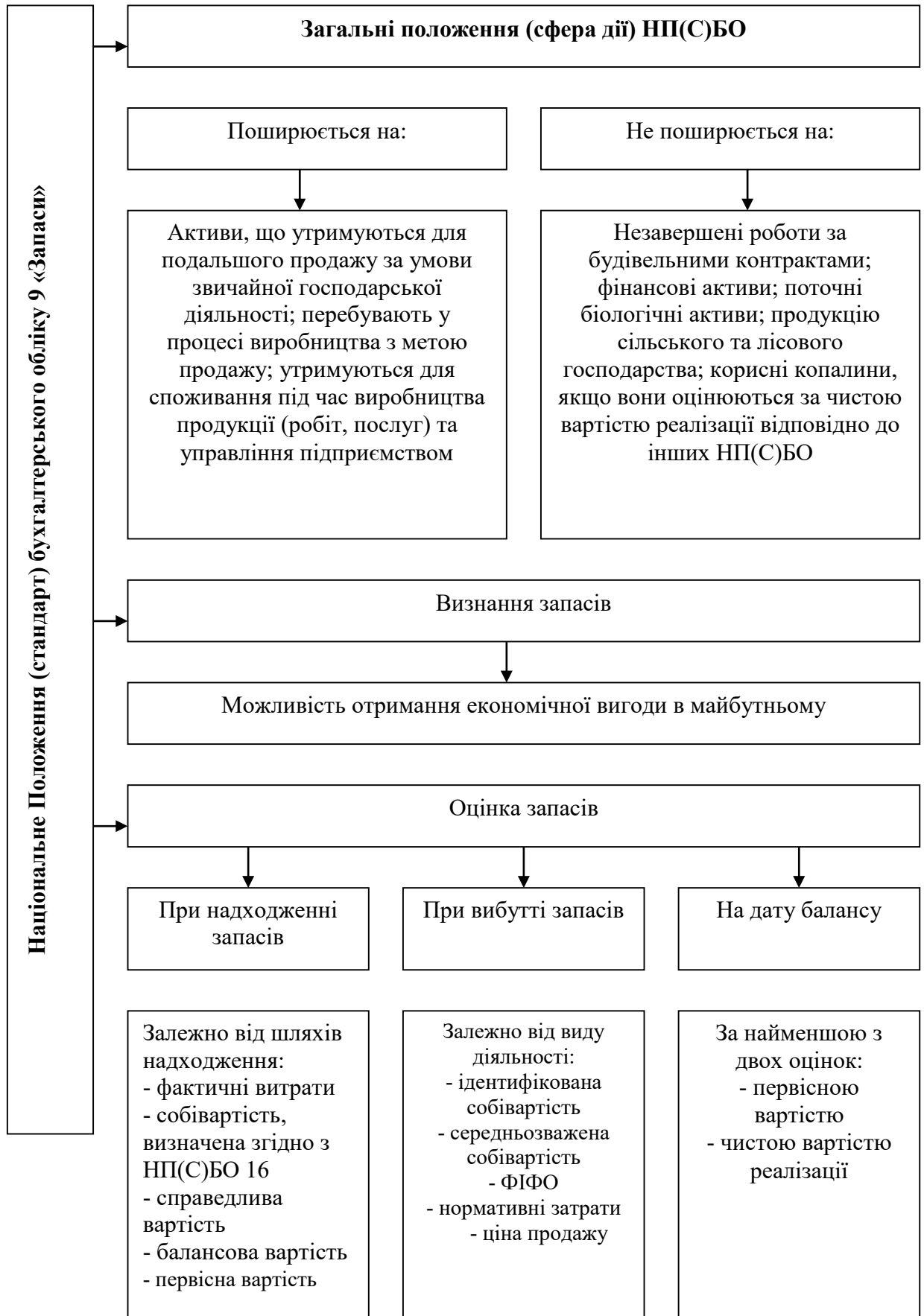

Рис. 1.2. Сутнісна характеристика НП(С)БО 9 «Запаси» [22]

Характеристика основних видів запасів

№ п/п	Класифікаційні групи запасів	Вид запасів	Характеристика
1.	За призначенням і причинами утворення	Постійні	Частина виробничих і товарних запасів, що забезпечують безперервність виробничого процесу між двома черговими поставками
		Сезонні	Запаси, що утворюються при сезонному виробництві продукції чи при сезонному транспортуванні
2.	За місцем знаходження	Складські	Запаси, що знаходяться на складах підприємства
		У виробництві	Запаси, що знаходяться в процесі обробки
		В дорозі	Продукція, що відвантажена споживачу, і ще ним не отримана, знаходиться в дорозі
3.	За рівнем наявності на підприємстві	Нормативні	Запаси, що відповідають запланованим обсягам запасів, необхідним для забезпечення безперебійної роботи підприємства
		Понад нормативні	Запаси, що перевищують їх нормативну кількість
4.	За наявністю на початок і кінець звітного періоду	Початкові	Величина запасів на початок звітного періоду
		Кінцеві	Величина запасів на кінець звітного періоду
5.	Відносно до балансу	Балансові	Запаси, що є власністю підприємства і відображаються в балансі
6.	За ступенем ліквідності	Ліквідні	Виробничі та товарні запаси, що легко перетворюються на грошові кошти, у короткий термін і без значних втрат первісної вартості таких запасів
		Неліквідні	Виробничі та товарні запаси, які неможливо легко перетворити на грошові кошти у короткий термін і без значних втрат первісної вартості таких запасів

Цей перегляд має на меті адаптацію облікових процесів до сучасних вимог ринку, технологічних змін та потреб управління. Необхідно враховувати інноваційні підходи, які ґрунтуються на впровадженні автоматизованих систем обліку, що дозволяють здійснювати моніторинг запасів у реальному часі.

Крім того, важливо забезпечити інтеграцію обліку запасів з іншими аспектами управління підприємством, такими як планування виробництва,

закупівельна діяльність та логістика. Це дозволить знизити витрати, оптимізувати запаси та підвищити ефективність виробничого процесу.

Таким чином, удосконалення обліку виробничих запасів стане важливим кроком у забезпеченні конкурентоспроможності підприємств і їх здатності оперативно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі. Результати цього перегляду можуть суттєво вплинути на прийняття управлінських рішень і стратегічне планування у сфері ресурсного забезпечення.

1.2. Роль і функції бухгалтерського обліку, контролю, звітності, аналізу і оподаткування в системі управління підприємством

Будь-яка підприємницька діяльність вимагає виконання функції управління. Для ефективного управління підприємством необхідно мати інформацію про проведені господарські процеси, наявність і використання трудових, матеріальних та фінансових ресурсів, а також фінансові результати діяльності. Основним джерелом такої інформації є дані бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік, як складова системи управління, являє собою організовану систему збору, накопичення, реєстрації, класифікації та узагальнення інформації в грошовому вимірі про майно, капітал та зобов'язання підприємства, включаючи їх рух шляхом суцільного, безперервного і документального відображення господарських операцій [6].

Бухгалтерський облік є ключовим елементом економічної системи, і без його знання неможливе ефективне управління підприємством. Тому організація обліку є одним із основних джерел отримання інформації, необхідної для прийняття та реалізації управлінських рішень. Ефективна організація обліку передбачає створення гнучкої та багатофункціональної системи, яка забезпечує користувачів своєчасною обліковою інформацією для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. Функції, які виконує облік в системі управління підприємством наведені в таблиці 1.2.

Функції обліку в системі управління підприємством

Функція	Завдання функції
інформаційна	суть полягає у забезпеченні керівників усіх рівнів управління підприємством інформацією, необхідною для планування, контролю й прийняття управлінських рішень
комунікаційна	при формуванні масивів інформації враховуються внутрішні комунікаційні зв'язки між рівнями управління і різними структурними підрозділами одного рівня
контрольна	полягає у формуванні даних, необхідних для контролю й оцінювання результатів діяльності як окремих структурних підрозділів, так і підприємства загалом
аналітична	передбачає вивчення усієї системи прийняття управлінських рішень з метою її удосконалення
прогнозна	на підставі аналізу і оцінки основних внутрішніх і зовнішніх щодо підприємства чинників впливу на результати його господарської діяльності отримують дані, необхідні для обґрунтування стратегічних напрямів його розвитку та формування планів і бюджетів його майбутньої діяльності

Джерело: [34, с.325]

Аудит в управлінні підприємством є складовою частиною системи регулювання, що має на меті виявлення відхилень від установлених стандартів та порушень принципів законності, ефективності і раціональності витрачання матеріальних ресурсів. Інформація, зібрана та проаналізована аудитором, дозволяє управлінцю оцінити поточну політику підприємства та слугує основою для її вдосконалення, а також сприяє проведенню стратегічних прогнозів і розробці глобальних перспективних планів. Аудит допомагає підприємству досягати поставлених цілей, застосовуючи систематизований і послідовний підхід до оцінки та підвищення ефективності управлінських процесів, контролю, вдосконалення організації виробництва, виявлення та мобілізації резервів зростання, запобігання втратам ресурсів і реалізації необхідних змін у внутрішній структурі підприємства.

Невід'ємною складовою всієї системи бухгалтерського обліку є звітність підприємства, яка завершує процес формування інформації про результати діяльності організації за певний період. Облік є основою інформаційної системи, що виявляє й систематизує дані про господарську діяльність підприємства в звітності. Бухгалтерська звітність є найповнішим і найбільш достовірним джерелом інформації для прийняття управлінських рішень у сферах

прогнозування, планування, бюджетування, контролю, аналізу та оцінки діяльності організації. Звітність слугує керівництву інструментом для аналізу та оцінки результатів фінансово-господарської діяльності з метою виявлення резервів зростання виробничих і фінансових показників. Аналіз і оцінка даних звітності про майновий та фінансовий стан дозволяють керівництву визначити напрямки для інвестицій [10, с. 255].

Аналіз у системі управління підприємством забезпечує кількісну та якісну оцінку всіх змін, що відбуваються в керованому об'єкті. Він дозволяє виявити тенденції розвитку різних процесів і визначити найкращі, найефективніші варіанти рішень, а також виявити приховані причинно-наслідкові зв'язки та взаємозалежності між окремими параметрами об'єкта. За результатами аналізу стають очевидними недовикористані резерви та можливості, які можуть покращити розвиток цієї керованої підсистеми. Отже, аналіз на підприємстві є основою для формування та прийняття управлінських рішень [39].

Виробничі запаси є важливою складовою активів підприємства і значно впливають на фінансові результати господарської діяльності. Вони забезпечують стабільність, безперервність і ритмічність роботи підприємства, а також гарантують його економічну безпеку. Тому раціональне управління запасами є одним із ключових факторів розвитку підприємства, що, в свою чергу, сприяє зростанню обсягів виробництва та прибутку. Виробничі запаси виконують такі функції в системі управління підприємством (рис. 1.3).

Отже, бухгалтерський облік, оподаткування, аудит, аналіз та звітність є ключовими складовими системи управління підприємством. Ці елементи повинні бути організовані з належною увагою та чітко регульовані, адже правильність їх функціонування напряду впливає на ефективність і законність діяльності підприємства. Бухгалтерський облік займає центральне місце в інформаційному забезпеченні системи управління, виступаючи її ядром. Належний обсяг та раціональне використання виробничих запасів є запорукою успішної господарської діяльності. Дотримання встановлених цілей і функцій виробничих запасів дозволить підприємству ефективно управляти своєю діяльністю.

Функції виробничих запасів в управлінні підприємством	
	Виробничі запаси забезпечують надійність, безперервність і стійкість процесів виробництва, розподілу, обміну та споживання різних товарів.
	Виробничі запаси виконують функцію управління витратами, оскільки збільшення обсягів запасів дозволяє знизити окремі складові витрат: наприклад, скоротити витрати, пов'язані з оформленням замовлень на поставку, витрати на транспортування товарів, витрати на переналагодження устаткування у виробництві та інші складові.
	Виробничі запаси мають інвестиційну функцію, що виражається у збереженні та можливе збільшенні обсягу фінансових ресурсів підприємств в умовах сприятливої ринкової кон'юнктури.

Рис. 1.3. Функції виробничих запасів в системі управління підприємством

Джерело: [18, с. 228]

Основні цілі виробничих запасів в управлінні підприємством наведені в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Цілі виробничих запасів в управлінні підприємством

Цілі виробничих запасів на підприємстві	Приклад
Забезпечення безперебійного обслуговування	Запаси необхідні для повного задоволення попиту на товари, вони дозволяють компенсувати вплив сезонних і випадкових коливань попиту на фінансові результати діяльності, страхують від ймовірних збоїв у поставках.
Зниження логістичних витрат і витрат, пов'язаних із закупівлею матеріальних цінностей.	Створення запасів може (але не завжди) привести до зниження витрат за рахунок, наприклад, оптових знижок при придбанні великої партії товару (наприклад паливо, отрутохімікати).
Підвищення ефективності основних процесів підприємства.	Наприклад, на аграрному підприємстві виробничі запаси дозволяють знизити або повністю виключити простої сільськогосподарської техніки на полях, більш повно використовувати ресурс часу роботи персоналу, техніки та обладнання.
Отримання інших економічних вигод.	Наприклад, за рахунок формування виробничих запасів в умовах очікуваного підвищення цін постачальником, високої інфляції, дефіциту, у разі ажіотажного попиту на які-небудь товари (насіння, добрива) і т.п.

Джерело: [18, с. 229]

Для досягнення цієї мети підприємствам необхідно впроваджувати сучасні методи обліку і контролю, які забезпечують своєчасне і точне відображення інформації про виробничі запаси. Це можуть бути автоматизовані системи обліку,

що сприяють автоматизації процесів, зменшують ймовірність помилок та дозволяють оперативно аналізувати дані.

Крім того, важливим аспектом є регулярний моніторинг стану запасів та їх відповідність потребам підприємства. Це включає проведення інвентаризацій, аналіз обсягів надходження і використання запасів, а також вивчення тенденцій на ринку, що впливають на їхню вартість і доступність.

Забезпечення оптимізації запасів є також основою для підвищення фінансової стабільності підприємства. Упровадження системи управління запасами, яка базується на принципах Just In Time (JIT), може значно знизити витрати, пов'язані зі зберіганням і управлінням запасами, а підтвердження ефективності цих змін через аналіз звітності дозволяє підприємству адаптувати свої стратегії до ринкових умов.

В кінцевому результаті, комплексний підхід до управління обліком, аудитом, аналізом і звітністю, а також ефективне управління виробничими запасами створюють основу для стабільного розвитку підприємства. Це не лише сприяє досягненню короткострокових фінансових цілей, але й забезпечує довгострокову конкурентоспроможність і адаптивність підприємства в умовах швидко змінюваного бізнес-середовища.

1.3. Управління запасами як чинник ефективного розвитку підприємств

Ефективне управління запасами є ключовим фактором, що впливає на стабільність, конкурентоспроможність і розвиток підприємств. Запаси відіграють роль буфера між постачанням і виробництвом, забезпечують безперебійність операційної діяльності та допомагають уникати ризиків, пов'язаних із браком ресурсів або затримками в постачанні.

Формування запасів, як стверджують науковці [35] завжди несе за собою додаткові витрати, тоді як дефіцит достатньої кількості запасів може призвести до потенційних втрат (табл. 1.4).

Витрати, які пов'язані зі створенням та відсутністю запасів

Витрати, що виникають на формування та зберігання запасів	Втрати, пов'язані з відсутністю запасів
Вивільнення частини фінансових ресурсів для забезпечення підтримки запасів	Втрати через простої в виробництві
Витрати на обслуговування спеціально обладнаних приміщень, таких як склади	Втрати від недоотриманого доходу та прибутку через нестачу товару на складі в період підвищеного попиту
Витрати на заробітну плату працівників складу	Витрати на закупівлю невеликих партій ресурсів за підвищеними цінами
Стойкий ризик псування та неможливості продажу	Втрата потенційних покупців або споживачів

Отже, при визначенні оптимального співвідношення між витратами на формування запасів та втратами, пов'язаними з їхнім дефіцитом, необхідно ухвалити рішення, що забезпечить мінімізацію загальної суми всіх відповідних витрат.

Створення запасів вирішує ряд важливих завдань, серед яких:

1) підвищення ефективності діяльності – запаси дозволяють переключатися між виробничими процесами без затримок, що підвищує загальну продуктивність підприємства;

2) ефективне обслуговування споживачів – наявність запасів забезпечує можливість швидко реагувати на запити споживачів, зменшуючи час очікування;

3) страхування від збоїв у поставках – запаси служать резервом у разі затримок у постачанні ресурсів або товарів, що допомагає уникнути зупинки виробництва;

4) захист від підвищення закупівельних цін – закупівля ресурсів у запаси заздалегідь може захистити компанію від підвищення цін на ринку;

5) економія на оптових знижках – купівля великих партій товарів може забезпечити кращі цінові умови та знижки, що знижує собівартість;

6) економія на транспортуванні – закупівля товарів у більших обсягах часто знижує витрати на транспортування, адже компанія може зменшити частоту поставок.

Загалом, ефективне управління запасами є важливим інструментом забезпечення стабільності та конкурентоспроможності підприємства. Вибір оптимальної системи управління дозволяє не лише мінімізувати витрати, але й покращити організацію виробничих процесів та фінансових потоків. У цьому контексті варто детальніше розглянути роль управління запасами в розвитку підприємств (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Роль управління запасами у розвитку підприємства

Ефективне управління запасами визначає тривалість виробничого та операційного циклів, сприяє скороченню витрат на їх зберігання та забезпечує ефективний обіг фінансових ресурсів, спрямовуючи їх у інші активи.

Для забезпечення результативності управління запасами важливо спиратися на чітко сформовані підходи та механізми, які дозволяють оптимізувати цей процес. У цьому контексті визначаються основні принципи ефективного управління запасами (рис. 1.5).

Рис. 1.5. Принципи ефективного управління запасами

У теорії управління запасами виділяють дві ключові системи: система з фіксованим рівнем запасу та система з фіксованим інтервалом між замовленнями [14].

1. Система з фіксованим рівнем запасу:

У системі замовлення на поповнення запасів здійснюється, коли кількість товару на складі досягає певного заздалегідь встановленого рівня, який називається "точкою замовлення". При досягненні цього рівня підприємств оформляє замовлення на поповнення запасів до заданого обсягу (максимального рівня запасу).

Система дозволяє зменшити ризик нестачі товару, але може вимагати більш активного моніторингу запасів і ринкових коливань.

2. Система з фіксованим інтервалом між замовленнями:

У системі замовлення на поповнення здійснюється через регулярні проміжки часу, незалежно від рівня запасів. Наприклад, підприємство може вирішити купувати товари кожні два тижні. Обсяг замовлення може бути змінним і розраховується на основі актуального рівня запасів на момент замовлення.

Система більше підходить для товарів з постійним або передбачуваним попитом, проте може призвести до надмірних запасів, якщо терміни поставки чи попит зазнають змін.

Обидві системи мають свої переваги та недоліки, і вибір між ними залежить від специфіки бізнесу, типів товарів, умов ринку та стратегічних цілей підприємства. Зазвичай підприємства можуть комбінувати ці системи для досягнення оптимального управління запасами та максимізації ефективності.

Внаслідок складності та трудомісткості процесу управління запасами, незважаючи на цифровізацію всіх аспектів господарської діяльності, актуальним залишається питання оновлення програмного забезпечення для обліку запасів. Повна комп'ютеризація облікового процесу дозволяє зменшити час, що витрачається на документообіг, автоматизувати облік запасів під час їх переміщення, підвищити точність та ефективність ухвалення рішень, а також розширити функціональні можливості обліку тощо.

Таким чином, управління запасами є критично важливим чинником для сталого розвитку підприємств. Оптимізація цього процесу не лише сприяє зменшенню витрат, а й відкриває нові можливості для зростання, підвищення конкурентоспроможності та зміцнення ринкових позицій.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ЗАПАПСІВ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Комунальні підприємства відіграють важливу роль у забезпеченні сталого функціонування територіальних громад, оскільки саме вони відповідають за надання базових послуг, необхідних для комфортного та безпечного життя мешканців. Зокрема, КП «Коростишівський комунальник» виступає ключовим елементом життєдіяльності міста Коростишів, забезпечуючи такі критично важливі функції, як водопостачання, вивезення побутових відходів та благоустрій територій. Це підприємство є центральною ланкою у системі задоволення основних потреб громади, сприяючи покращенню якості життя на місцевому рівні.

Зокрема, для збереження стабільності такі підприємства змушені звертати увагу на впровадження енергозберігаючих технологій, автоматизацію виробничих процесів і залучення додаткових джерел фінансування, зокрема міжнародної технічної допомоги. Важливою складовою успішної адаптації до викликів також є вдосконалення системи управління та прозорість у взаємодії з громадою, що підвищує довіру населення до діяльності підприємств.

Отже, здатність комунальних підприємств ефективно реагувати на виклики сучасності визначає якість життя мешканців і стійкість громад у складних умовах сьогодення. Водночас важливим завданням є модернізація та підвищення прозорості їхньої роботи для досягнення максимальної ефективності та довіри з боку громадян.

Основними напрямками діяльності підприємства є:

- ✓ обслуговування житлового фонду та прибудинкових територій;
- ✓ благоустрій громадських зон (парків, скверів);
- ✓ утримання дорожнього господарства;
- ✓ організація збору та утилізації твердих побутових відходів.

Розглянемо динаміку фінансових результатів КП «Коростишівський комунальник» за 2021-2023 роки у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка фінансових результатів КП «Коростишівський комунальник» за 2021-2023 роки

Показники	Роки			Відхилення 2023 р. від			
	2021	2022	2023	2021 р.		2022 р.	
				абс., тис.грн.	відн., %	абс., тис.грн.	відн., %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	4737	4306	4725	-12	-0,2	419	9,7
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	5237	5361	6128	891.	17,0	767	14,3
Валовий прибуток (збиток)	-500	- 1055	- 1403	-903	-180,6	-348	-33,0
Інші операційні доходи	8993	8552	9175	182	2,0	623	7,3
Адміністративні витрати	2948	3040	2860	-88	-3,0	-180	-5,9
Інші операційні витрати	5796	4722	5956	16	2,8	1234	26,1
Фінансовий результат від операційної діяльності	-251	-265	-104	-793	-315,9	-779	-294,0
Інші доходи	295	240	801	506	171,5	561	233,7
Інші витрати	30			-30	-100,0	0,0	-
Фінансовий результат до оподаткування	14	-25	-243	-257	х	-218	х
Чистий прибуток (збиток)	14	-25.0	-243	-257	х	-218	х

На основі аналізу фінансових результатів діяльності КП «Коростишівський комунальник» за 2021-2023 роки можна зробити наступні висновки. Чистий дохід від реалізації робіт і послуг у 2023 році становив 4725 тис. грн, що на 12 тис. грн менше в порівнянні з 2021 роком, але на 419 тис. грн більше, ніж у 2022 році. Водночас собівартість реалізованих робіт і послуг за останні три роки зросла на 891 тис. грн і склала 6128 тис. грн. У період 2022-2023 років цей показник зріс на 767 тис. грн, що призвело до отримання валового збитку в 2023 році в розмірі 1403 тис. грн. Це на 903 тис. грн (180,6 %) менше, ніж валовий фінансовий результат КП «Коростишівський комунальник» у 2021 році. За останні два роки валовий збиток зменшився на 348 тис. грн (33,0 %).

У 2023 році операційна діяльність КП «Коростишівський комунальник» призвела до збитку в розмірі 1044 тис. грн. При порівнянні з показником 2021 року

спостерігається погіршення операційного фінансового результату на 793 тис. грн (315,9 %), а в порівнянні з 2022 роком – скорочення на 779 тис. грн (294 %). Основним чинником зміни фінансового результату від операційної діяльності стало збільшення інших операційних витрат, які зросли з 2021 по 2023 роки на 160 тис. грн (2,8 %), а за останні два роки – на 1234 тис. грн (26,1 %). Також за аналізований період спостерігалось збільшення інших операційних доходів на 182 тис. грн (2,0 %). Водночас на фінансові результати 2021-2023 років негативно вплинула зміна адміністративних витрат, які зросли на 88 тис. грн (3,0 %).

У 2023 році фінансовий результат до оподаткування КП «Коростишівський комунальник» склав збиток у розмірі 243 тис. грн. За останні три роки цей показник знизився на 257 тис. грн, а з 2022 по 2023 роки – на 218 тис. грн. Найбільший вплив на цю ситуацію мало зменшення доходу від участі в капіталі. Окрім того, протягом аналізованого періоду також зменшилася сума інших витрат на 30 тис. грн (100,0 %). Водночас на фінансові результати за 2021-2023 роки позитивно вплинула зміна інших доходів, які зросли на 506 тис. грн (171,5 %).

Чистий прибуток у 2023 році склав 243 тис. грн, що на 257 тис. грн менше, ніж у 2021 році, і на 218 тис. грн менше, ніж у 2022 році. Отже, фінансові результати діяльності КП «Коростишівський комунальник» за період 2021-2023 років мають негативну оцінку. У 2023 році підприємство зазнало чистого збитку, який продовжував зростати протягом всього аналізованого періоду.

Наочно динаміка фінансових результатів за 2021-2023 роки представлена на рис. 2.1.

Для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємство використовує виробничі запаси, які становлять найважливішу та найбільш значущу частину його активів. Отже, основним об'єктом дослідження є організація та облік виробничих запасів. Оскільки виробничі запаси є основою витрат на підприємстві, їх детальний аналіз є необхідним для забезпечення ефективної роботи підприємства.

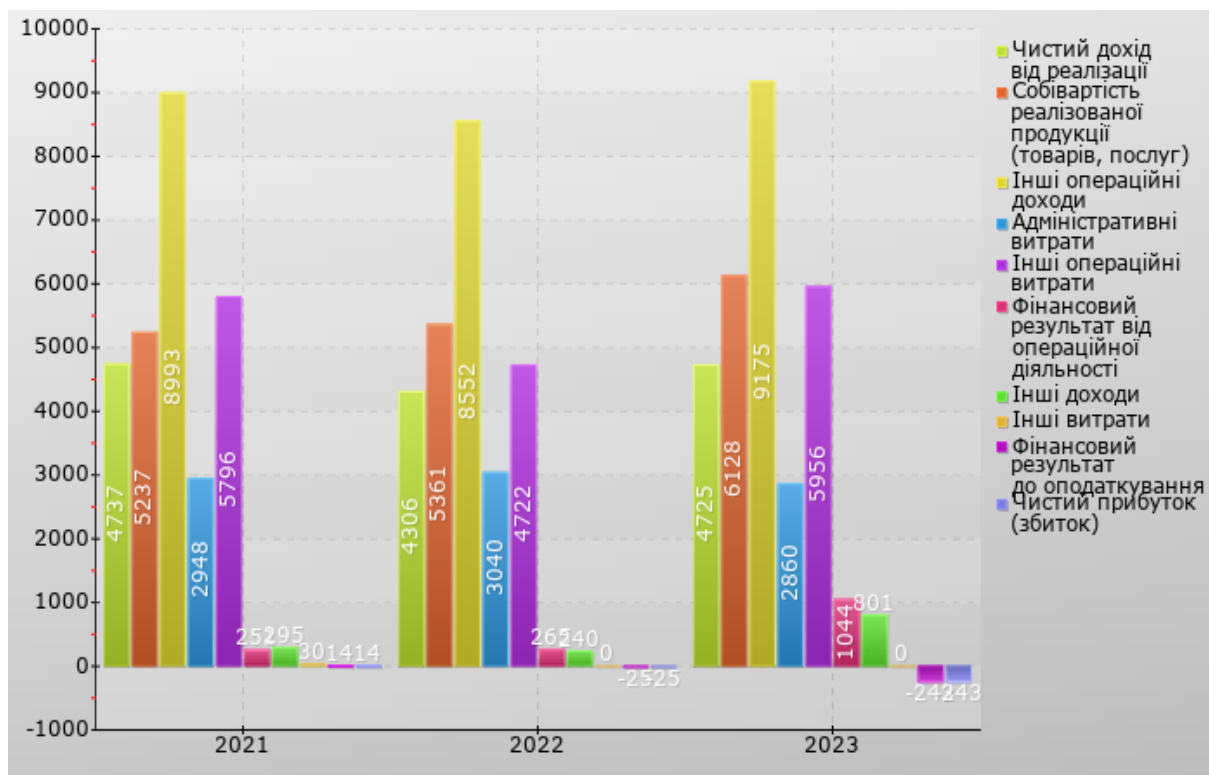

Рис. 2.1. Динаміка фінансових результатів КП «Коростишівський комунальник» за 2021-2023 рр.

Динаміка виробничих запасів та місце виробничих запасів у формуванні активів КП «Коростишівський комунальник» наведені в таблиці 2.1 та 2.2

Таблиця 2.1

Динаміка виробничих запасів КП «Коростишівський комунальник»

Роки	Виробничі запаси, тис.грн	Абсолютний приріст (зниження), тис.грн		Темп зростання		Темп приросту, %	
		базис.	ланц.	базис.	ланц.	базис.	ланц.
2021	126	-	-	-	-	-	-
2022	1122	996	996	8,905	8,905	890,5	890,5
2023	468	342	-654	3,714	0,417	371,4	41,7

Джерело: розраховано на основі даних КП «Коростишівський комунальник»

Таблиця містить показники виробничих запасів підприємства за три роки, включаючи абсолютний приріст (зниження), темпи зростання та приросту як базисні, так і ланцюгові. Проведемо детальний аналіз кожного року та динаміки в цілому. У 2022 році спостерігається значне зростання виробничих запасів порівняно з 2021 роком – майже у 9 разів. Це свідчить про істотне розширення виробничого потенціалу або накопичення ресурсів підприємством.

У 2023 році спостерігається скорочення виробничих запасів у порівнянні з 2022 роком (зменшення на 654 тис. грн). Ланцюговий темп приросту становить лише 41,7%, що свідчить про спад динаміки. Однак у порівнянні з 2021 роком виробничі запаси залишаються значно вищими.

Для підвищення ефективності управління запасами КП «Коростишівський комунальник» необхідно провести детальний аналіз причин різкого зростання запасів у 2022 році, щоб визначити, чи було це стратегічно виправдано і наскільки ефективно ці ресурси використовувались. Також слід дослідити зниження запасів у 2023 році, щоб оцінити його вплив на виробничу діяльність і виключити можливі недоліки у плануванні. З метою покращення управління запасами доцільно знайти оптимальний баланс між необхідними обсягами та мінімізацією витрат на їхнє зберігання.

Таблиця 2.2

Місце виробничих запасів у формуванні активів КП «Коростишівський комунальник»

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р.	
				+, -	в %
Виробничі запаси, тис. грн	126	1122	468	342	> у 37 разів
Оборотні активи, тис. грн	1506	3215	2405	899	159,7
Активи, тис. грн	14368	17551	16171	1803	112,5
Питома вага запасів в оборотних активах, %	8,4	34,9	19,4	26,5	-
Питома вага запасів в активах, %	0,9	6,4	2,9	5,5	-

Джерело: розраховано на основі даних КП «Коростишівський комунальник»

Виробничі запаси відіграють важливу роль у структурі активів КП «Коростишівський комунальник», демонструючи значні зміни за період 2021–2023 років.

Обсяг виробничих запасів зріс із 126 тис. грн у 2021 році до 468 тис. грн у 2023 році, що становить приріст на 342 тис. грн, тобто більше ніж у 37 разів. Однак у 2023 році спостерігається зниження порівняно з 2022 роком.

Виробничі запаси стали суттєвішою складовою оборотних активів, збільшивши свою питому вагу з 8,4% у 2021 році до 34,9% у 2022 році, а потім

знизившись до 19,4% у 2023 році. Це свідчить про вплив запасів на мобільність активів.

Питома вага запасів в загальних активах зростає з 0,9% у 2021 році до 6,4% у 2022 році, а потім зменшилася до 2,9% у 2023 році. Це показує, що виробничі запаси залишаються другорядною частиною загальних активів, але впливають на динаміку їхньої структури.

Хоча виробничі запаси мають відносно невелику питому вагу в загальних активах, їх роль в оборотних активах є значущою і потребує уважного управління. Коливання частки запасів можуть вказувати на зміни в стратегії закупівель або оперативній діяльності підприємства. Оптимізація запасів дозволить підвищити ефективність управління оборотними активами.

2.2. Облікова політика в системі управління запасами

Головна функція облікової політики в даному підприємстві полягає в наданні надійної інформації про фінансовий та майновий статус організації, а також про результати її діяльності. Ця інформація є необхідною для всіх користувачів фінансової звітності з метою прийняття обґрунтованих рішень.

У КП «Коростишівський комунальник» основним документом, що регулює організацію обліку, є наказ про облікову політику (Додаток). Цей документ затверджує ведення бухгалтерського обліку підприємства відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [29]. Формування облікової політики здійснює головний бухгалтер, а затверджує його керівник підприємства. Відповідно до принципу послідовності, КП «Коростишівський комунальник» постійно використовує обрану облікову політику з року в рік.

Основним внутрішнім нормативно-правовим актом підприємства є Наказ про облікову політику, який регламентує структуру всієї системи бухгалтерського обліку. Цей наказ складається з трьох основних розділів:

1. Організація бухгалтерського обліку. У цьому розділі описуються основні принципи та методи ведення бухгалтерського обліку, процедура обробки

фінансової інформації, а також визначаються відповідальні особи за виконання різних облікових процесів. Цей розділ також містить інформацію про облікову політику, застосовується під час проведення облікових операцій, що сприяє забезпеченню послідовності та точності фінансової звітності.

2. Формування облікової політики. В цьому розділі викладені основні підходи та критерії, за якими підприємство здійснює відображення фінансових операцій. Зокрема, узгоджуються методи оцінки активів і зобов'язань, правила амортизації, політика щодо обліку запасів та інших ресурсів. Важливо, щоб формування облікової політики відповідало законодавчим нормам та вимогам з боку регуляторних органів.

3. Організаційні питання. Цей розділ включає питання, що стосуються структури бухгалтерії, функцій та обов'язків працівників, а також взаємозв'язків між відділами підприємства, які беруть участь в обробці фінансової інформації. Важливо, щоб усі учасники процесу обліку чітко знали свої ролі, що сприяє злагодженій роботі і врешті-решт підвищує якість фінансової звітності.

Таким чином, Наказ про облікову політику стає основою ефективного управління бухгалтерським обліком на підприємстві, забезпечуючи відповідність законодавчим вимогам і сприяючи досягненню фінансової прозорості та стабільності.

Один із ключових аспектів організації виробничих запасів на досліджуваному підприємстві полягає у розробці облікової політики щодо запасів. Добре продумана облікова політика забезпечує формування та надання надійної інформації, необхідної для ухвалення ефективних економічних рішень.

Облікову політику щодо формування виробничих запасів на підприємстві повинні знати: керівник підприємства, який несе відповідальність за її розробку; бухгалтер, який детально та обґрунтовано формулює зміст цієї політики; аудитор, оскільки облікова політика є одним із об'єктів дослідження, з яких починається процес аудиторської перевірки; та податковий інспектор, адже багато принципів облікової політики впливають на порядок формування об'єкта оподаткування [37, с. 8].

На підприємстві ТОВ «УКР-ЛЕНД» формування облікової політики щодо запасів базується на НП(С)БО 9 «Запаси» [22]. Для обліку та узагальнення інформації про наявність і рух виробничих запасів, що належать підприємству та зберігаються на складі, у Плані рахунків передбачено використання рахунку 20 «Виробничі запаси» [24].

На підприємстві задіяні в обліку такі субрахунки (рис. 2.2).

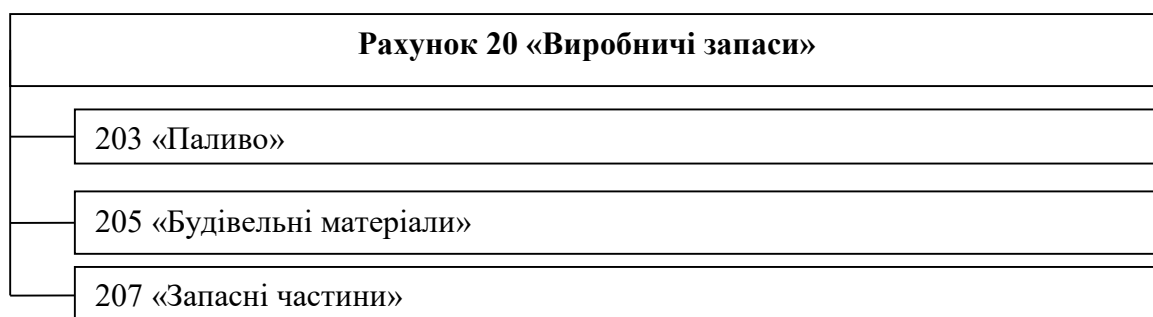

Рис. 2.2. Субрахунки виробничих запасів, які використовуються підприємством

Кожна господарська операція з руху виробничих запасів на підприємстві документується відповідно до вимог, які надають цим документам юридичної сили. Від якості оформлення документів залежить повнота й достовірність облікових показників та звітності. Основні елементи облікової політики формування виробничих запасів на КП «Коростишівський комунальник» викладені в Наказі про облікову політику, наведені на рис. 2.3.

Рис. 2.3. Елементи облікової політики формування виробничих запасів на КП «Коростишівський комунальник»

Отже, одиницею обліку запасів на підприємстві є кожне їх найменування. Завдяки правильному вибору методу оцінки вибуття запасів, підприємство має можливість збільшити оборотні кошти та залучити інвестиції, що, в свою чергу, сприятиме отриманню вищих прибутків і загальному поліпшенню фінансового стану. Для оцінки виробничих запасів під час їх відпуску у виробництво або іншого вибуття, досліджуване підприємство використовує метод ФІФО. Цей метод ґрунтується на припущенні, що запаси використовуються в тій послідовності, в якій вони надійшли на підприємство та були відображені у бухгалтерському обліку. Таким чином, запаси, які відпускаються у виробництво (для продажу або іншого вибуття) першими, оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів [38].

Облік транспортно-заготівельних витрат (транспортних витрат, витрат на розвантажувально-навантажувальні роботи) на підприємстві ведеться на рахунках запасів, без використання окремих субрахунків. Аналітичний облік виробничих запасів підприємство здійснює за місцями їх зберігання (склади, цехи, комори). Запаси, отримані або вироблені підприємством, зараховуються на баланс за первісною вартістю, яка визначається як сума фактичних витрат на їх придбання.

Уцінка запасів проводиться на індивідуальній основі лише тоді, коли чиста вартість їх реалізації стає меншою за собівартість або балансову вартість. Це може відбуватись у випадках, коли запаси знизились в ціні, стали застарілими, зіпсувалися або втратили свою первісну цінність.

Таким чином, облікова політика з питань формування виробничих запасів на досліджуваному підприємстві є важливим інструментом, що дозволяє оптимально поєднувати державне регулювання з власною ініціативою підприємства в організації та веденні бухгалтерського обліку. Одиницею бухгалтерського обліку запасів на підприємстві є кожне їх найменування. Облік транспортно-заготівельних витрат ведеться на рахунках запасів. Аналітичний облік виробничих запасів проводиться за місцями їх зберігання.

Для оцінки виробничих запасів при їх відпуску у виробництво або іншому вибутті на досліджуваному підприємстві застосовується метод ФІФО. Це означає,

що запаси, які надходять першими, також відпускаються першими, що забезпечує коректну оцінку витрат та підвищує ефективність управління запасами.

2.3. Організація обліку та удосконалення обліково-інформаційної системи запасів підприємства

Систематична організація облікового процесу виробничих запасів на підприємстві є одним із найефективніших способів виявлення резервів для підвищення ефективності їх використання та управління. Організація облікового процесу виробничих запасів наведена на рис. 2.4.

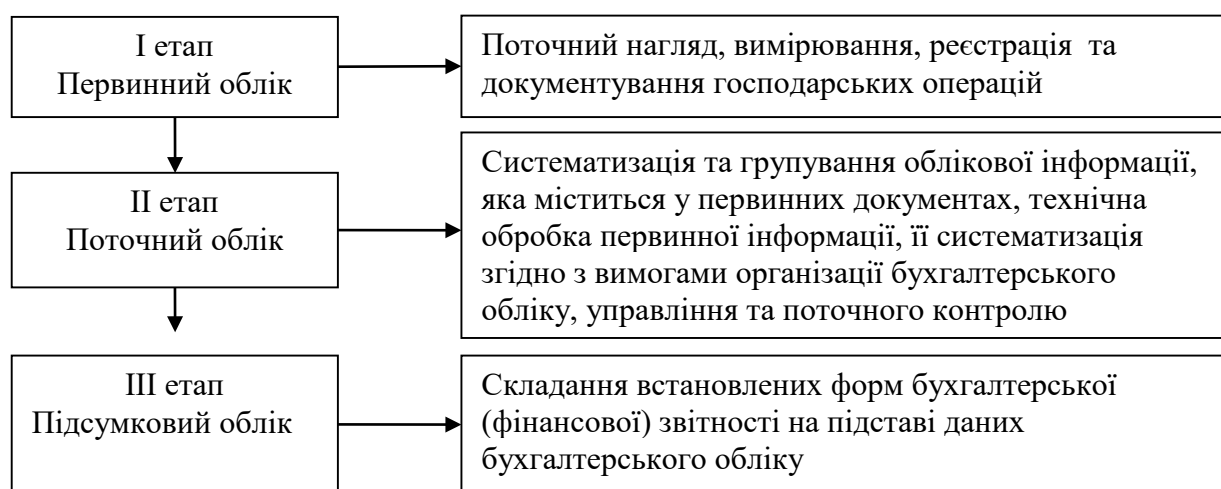

Рис. 2.4. Організація облікового процесу виробничих запасів

Обліковий процес та організація виробничих запасів є доволі складним завданням. Це пояснюється не лише різноманіттям самих запасів – від матеріалів і сировини до пального та запасних частин – але й необхідністю оформлення великої кількості первинних документів на різних етапах їх руху. Від того, наскільки коректно буде організовано первинний облік господарських засобів, залежатиме точність списання вартості запасів на виробництво та їх відображення у фінансовій звітності.

Для своєчасного відображення господарських операцій в регістрах бухгалтерського обліку на КП «Коростишівський комунальник» був розроблений графік руху документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення до бухгалтерії для їх належного оформлення. Основним напрямом надходження

запасів на підприємство є придбання у постачальників або підзвітних осіб. Надходження запасів відбувається шляхом їх закупівлі з використанням безготівкового розрахунку.

Щоб отримати виробничі запаси від постачальника, підприємство виписує довіреність (ф. М-2). Запаси, що надходять на підприємство, приймаються за кількістю та якістю. Якщо фактична наявність поставлених матеріалів відповідає угоді та супровідним документам (накладні ф. М-11, прийомні акти ф. М-7, товарно-транспортні накладні ф. М-6), їх оприбуткування здійснюється на підставі документів постачальника або прибуткового ордера (ф. М-4).

При надходженні запасів на підприємство шляхом придбання підзвітними особами первинними документами, що підтверджують їх вартість, є товарний рахунок та акт (довідка). Оприбуткування запасів здійснюється шляхом складання прибуткового ордера (ф. М-4) в одному примірнику. Після надходження запасів документи для їх оприбуткування відображаються у реєстрі приймання-здачі документів (ф. М-13), який завідувач складу передає в бухгалтерію в одному примірнику разом з первинними документами.

Для забезпечення достовірної організації обліку бухгалтерією виписується картка складського обліку матеріалів (ф. М-12) на кожне найменування та вид. Ця картка записується у реєстрі і отримує реєстраційний номер. У ній ведуться записи по кожному факту надходження та вибуття запасів. Підставою для запису в картках складського обліку є прибутковий ордер (ф. М-4), акт приймання матеріалів (ф. М-7) і товарно-транспортна накладна (ф. М-6) – для надходження, а для вибуття – «Лімітно-забірні картки» (ф. М-8), акт-вимога на заміну (додатковий відпуск матеріалів, ф. М-10) та накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення матеріалів, ф. М-11).

Оскільки облік на складі ведеться в кількісному виразі, станом на останній день звітного місяця матеріально відповідальна особа складає відомість обліку залишків матеріалів на складі (ф. М-14). У випадку, якщо фактичний залишок запасів є меншим за розрахований, завідувач складом складає сигнальну довідку про відхилення фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасів

(ф. М-18). Це дозволяє оперативно реагувати на нестачу матеріалів та вжити необхідних заходів для їх поповнення.

Бухгалтер проставляє ціни, здійснює таксування та виводить обороти (надходження і вибуття запасів) та підсумки залишків на складі. У бухгалтерії матеріальний звіт (ф. М-19) з доданими документами перевіряється, обробляється, а також котирується (вказується кореспонденція рахунків за господарськими операціями). Лише після завершення обробки первинних документів інформація, що міститься в них, переноситься до облікових реєстрів. Це забезпечує точність обліку та контроль за рухом матеріальних цінностей на підприємстві.

Кожного кварталу складається звіт про основні показники діяльності КП «Коростишівський комунальник». Звітність є заключним документом щодо відображення виробничих запасів. На рис. 2.5 наведені форми звітності в яких відображається інформація про виробничі запаси.

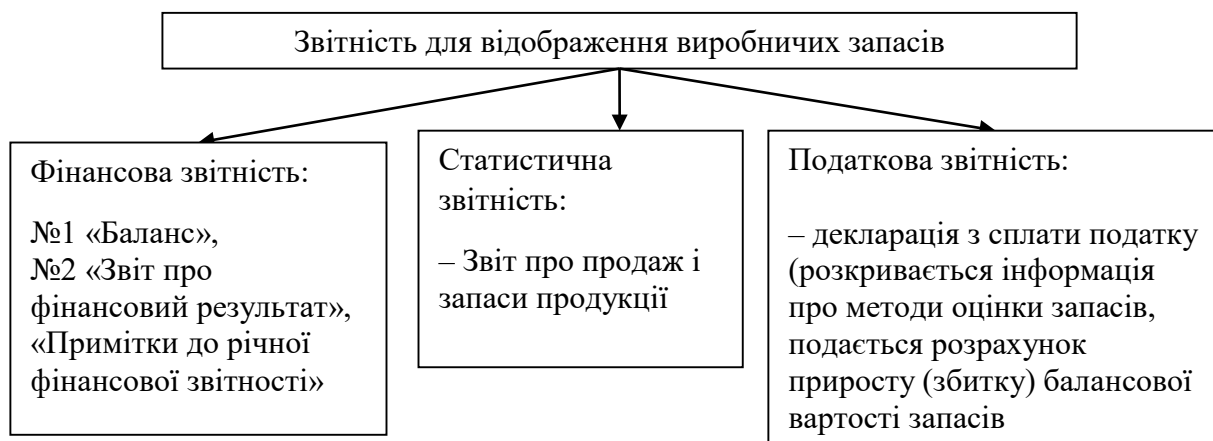

Рис. 2.5. Форми звітності для відображення виробничих запасів

Джерело: власні дослідження

Організація та методика облікового процесу виробничих запасів є важливим аспектом діяльності підприємства, адже забезпечує точність, достовірність і своєчасність відображення запасів у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Виробничі запаси займають значну частину активів більшості підприємств, тому правильна організація їх обліку сприяє ефективному управлінню ресурсами та досягненню економічної вигоди.

Напрями удосконалення організації виробничих запасів облікового процесу наведені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Напрями удосконалення організації виробничих запасів на підприємстві

№	Напрями удосконалення організації виробничих запасів на підприємстві
1.	раціоналізація форм документів й всієї системи оформлення, реєстрації й обробки документів
2.	покращення графіку документообігу з метою вчасного надходження первинних документів до бухгалтерії та складання звітності
3.	спрощення оформлення операцій, пов'язаних з оприбуткуванням і витратами виробничих запасів
4.	відображення на картках складського обліку внутрішнього переміщення виробничих запасів
5.	ретельний контроль за своєчасним проведенням інвентаризацій і вибіркового перевірок
6.	впровадження ефективних форм попереднього й поточного контролю, дотримання норм виробничих запасів при їх витрачанні
7.	визначення оптимальної потреби у виробничих запасах, їх належне зберігання і раціональне використання
8.	розробка системи автоматизації обліково-аналітичних процедур в управлінні виробничими запасами
9.	проекування системи економічного аналізу та контролю ефективності використання виробничих запасів
10.	використання на всіх ділянках обліку виробничих запасів уніфікованих форм первинної документації, покращити ведення графіків документообігу, контроль із боку працівників бухгалтерії правильності оформлення первинної документації з обліку виробничих запасів

Джерело: власні дослідження

Таким чином, ведення бухгалтерського обліку на досліджуваному підприємстві в умовах сучасності з використанням комп'ютерних технологій є недостатнім, оскільки не забезпечує отримання необхідної інформації з урахуванням специфіки діяльності та застосування сучасних стандартів бухгалтерського обліку.

Облік на підприємстві КП «Коростишівський комунальник» потребує автоматизації. Технологічний процес автоматизованого оброблення даних з обліку виробничих запасів дозволить виконувати всі необхідні операції, такі як введення, оброблення, збереження і надання інформації, а також групування даних на рахунках. Це сприятиме кращому контролю за наявністю та витратами матеріальних засобів і забезпечить своєчасне складання звітності.

Отже, організація процесу обліку виробничих запасів і їх ведення має

безпосередній вплив на точність визначення прибутку підприємства, його фінансовий стан, конкурентоспроможність на ринку та загальну ефективність роботи. Документальне оформлення надходження, наявності та витрачання виробничих запасів є складним завданням, оскільки структура документообігу повинна забезпечувати своєчасне надходження необхідної інформації для обліку, контролю та оперативного управління рухом запасів. Документування виробничих запасів здійснюється на всіх етапах їх обігу. Звітність є кінцевим результатом облікової діяльності щодо виробничих запасів на підприємстві та узагальнює інформацію, отриману з усіх структурних підрозділів.

РОЗДІЛ 3

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Система контролю за формуванням та ефективним використанням запасів

Система контролю, що функціонує в сучасних умовах діяльності підприємств, спрямована на надання достовірної інформації для прийняття управлінських рішень. Це, в свою чергу, веде до покращення організації праці, більш раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, а також підвищення продуктивності та якості продукції. Розвиток цієї системи контролю є важливим інструментом для забезпечення раціонального використання запасів.

Ефективна система контролю дозволяє підприємствам оперативно виявляти проблемні зони, оптимізувати виробничі процеси та зменшити витрати. Це особливо актуально в умовах невизначеності та змінності ринку, де швидкість реагування на нові виклики є однією з ключових переваг.

Внутрішньогосподарський контроль є ефективним інструментом управління запасами. Його метою є забезпечення збереження запасів на всіх етапах їхнього руху. Л. П. Кулаковська та Ю. В. Піча визначають внутрішній контроль як функцію управління, що слугує механізмом зворотного зв'язку між об'єктом управління та органом управління, надаючи інформацію про актуальний стан об'єкта та фактичне виконання управлінських рішень [16, с. 120].

На думку Любезної І., Галушки Н. [17] внутрішній контроль є однією з найефективніших функцій контролю, яка, при належному використанні, сприяє органам управління в прийнятті рішень, досягненні поставлених цілей та донесенні цієї інформації до управлінських структур.

Згідно з М. В. Ступінською, в умовах розширення ринкових відносин та зростання конкуренції на внутрішніх галузевих ринках особливо важливим стає

питання вдосконалення системи внутрішнього контролю, враховуючи як нормативно-правові вимоги, так і інтереси власників підприємств [36].

Ефективна система внутрішнього контролю є ключовим елементом управлінської системи підприємства. Відсутність ефективного внутрішнього контролю ускладнює адекватну оцінку результатів роботи окремих підрозділів та співробітників.

Без належної організації внутрішнього контролю важко виявити проблеми, своєчасно реагувати на них і приймати обґрунтовані управлінські рішення. Це, в свою чергу, може призвести до зниження продуктивності, збільшення витрат і негативно вплинути на загальну конкурентоспроможність підприємства. Таким чином, створення та підтримка дієвої системи внутрішнього контролю є необхідною умовою для забезпечення ефективного управління та досягнення стратегічних цілей підприємства.

Основні напрями внутрішнього контролю представлені у вигляді наступної схеми (рис. 3.1).

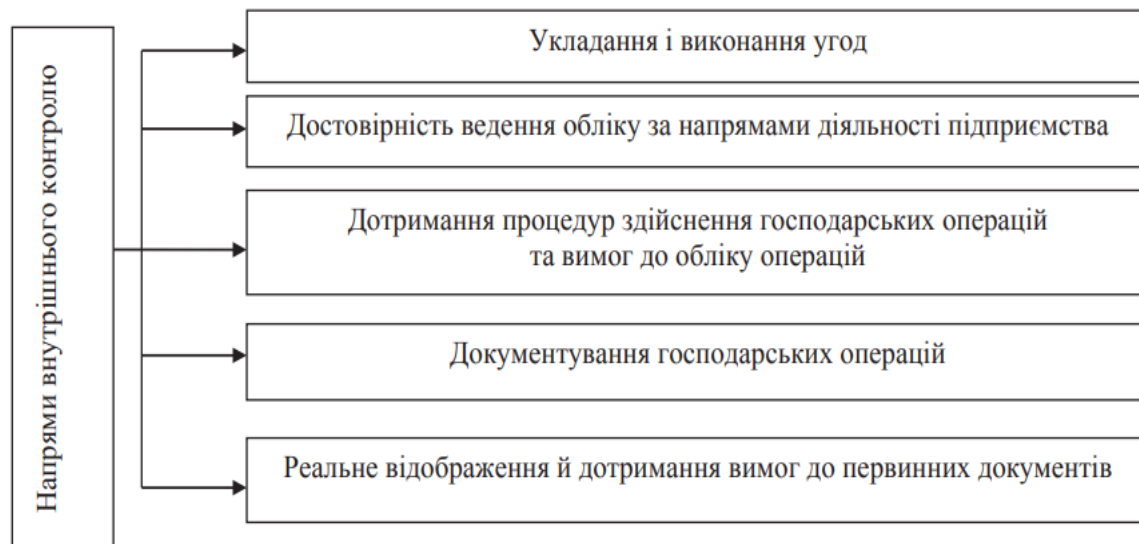

Рис. 3.1. Напрями внутрішнього контролю [19]

Підсумовуючи сучасні погляди на складові системи внутрішнього контролю підприємства, М. В. Ступінська [36] зазначає, що її можна представити у вигляді наступної схеми (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Система внутрішнього контролю підприємства [36]

Основні завдання внутрішнього контролю операцій із запасами включають:

- оцінку організації складського господарства та стану збереження запасів;
- перевірку законності проведених операцій з запасами;
- визначення коректності віднесення витрат до собівартості виробництва та реалізації продукції;
- контроль за дотриманням норм витрат матеріалів, сировини та пального;
- аналіз правильності та ефективності використання запасів;
- перевірку відповідності нормативам запасів;
- контроль за дотриманням правил витрачання запасів;
- оцінку системи внутрішнього контролю використання запасів у виробництві;
- перевірку коректності реалізації надлишків запасів;
- оцінку правильності формування собівартості продукції за об'єктами калькуляції витрат;
- перевірку достовірності синтетичного та аналітичного обліку витрат на виробництво та реалізацію продукції, які враховуються у собівартості;

- забезпечення дотримання податкового законодавства підприємствами щодо операцій, пов'язаних із формуванням собівартості продукції;
- оцінку повноти і правильності відображення господарських операцій з запасами у бухгалтерському обліку та звітності [12, с. 50].

Джерелами проведення внутрішнього контролю запасів є:

- 1) контракти, укладені між постачальниками та споживачами;
- 2) первинні документи, що фіксують облік матеріальних цінностей;
- 3) інвентаризаційні акти;
- 4) книги складського обліку;
- 5) облікові журнали;
- 6) головна книга;
- 7) фінансова, оперативна та статистична звітність;
- 8) наказ про облікову політику підприємства.

Внутрішньогосподарський контроль запасів – це важливий елемент управління запасами підприємства, який забезпечує ефективне використання ресурсів та запобігання їх надмірному витрачання. Контроль запасів включає кілька етапів, які допомагають забезпечити їх облік, збереження та раціональне використання.

Основні етапи внутрішньогосподарського контролю запасів:

1. Планування та нормування запасів:
 - встановлення норм витрат матеріалів, сировини тощо;
 - розрахунок мінімального, максимального та страхового рівнів запасів;
 - планування обсягів закупівель на основі потреб виробництва чи торгівлі.
2. Облік наявності та руху запасів:
 - організація системи бухгалтерського та оперативного обліку запасів;
 - документальне оформлення надходження, витрачання та списання матеріалів (накладні, акти, ордери тощо);
 - ведення карток складського обліку та контроль за залишками на складах.
3. Фізичний контроль запасів (інвентаризація):

- проведення регулярних інвентаризацій для звіряння фактичної наявності запасів із даними обліку;

- виявлення нестач, надлишків або псування запасів;

- оформлення інвентаризаційних актів та аналіз причин відхилень.

4. Аналіз ефективності використання запасів:

- оцінка рівня оборотності запасів (коефіцієнти оборотності, тривалість одного обороту);

- аналіз причин затримки чи надлишку запасів;

- виявлення неефективно використовуваних запасів та «мертвих» залишків.

5. Контроль за дотриманням норм збереження та витрачання запасів:

- забезпечення умов зберігання запасів (температурний режим, вологість тощо;

- контроль за раціональним використанням матеріальних ресурсів під час виробництва;

- перевірка дотримання норм списання запасів та виявлення можливих відхилень.

6. Прийняття управлінських рішень:

- формування звітності для керівництва підприємства;

- вжиття заходів для оптимізації рівня запасів (зменшення надлишків чи дефіциту);

- розробка заходів щодо збереження запасів та попередження втрат.

Системний підхід до контролю запасів дозволяє оптимізувати їх обіг, знизити витрати та забезпечити стабільну роботу підприємства. Регулярний моніторинг і аналіз допомагає вчасно виявляти проблеми та ухвалювати ефективні рішення.

Завдяки впровадженню сучасних інформаційних технологій та аналітичних інструментів, контроль за використанням запасів стає більш прозорим і зрозумілим. Аналітика даних дозволяє підприємствам прогнозувати потреби в матеріалах, ідентифікувати тенденції у споживанні ресурсів та вчасно реагувати на зміни попиту.

Крім того, вдосконалення контрольних механізмів сприяє зміцненню внутрішнього аудиту та підвищенню відповідальності працівників у процесі управління запасами. Це допомагає зменшити втрати та ризики, пов'язані з управлінням матеріальними ресурсами, а також забезпечує більш стабільну та ефективну діяльність підприємства в цілому.

Таким чином, розвиток системи контролю не лише забезпечує раціональне використання запасів, але й формує основу для стратегічного управління підприємством, що дозволяє їй зберігати конкурентоспроможність у мінливому бізнес-середовищі.

3.2. Удосконалення контролю та методів управління запасами

Управління запасами є надзвичайно важливим аспектом функціонування будь-якого підприємства, оскільки воно безпосередньо впливає на ефективність виробничих процесів, обіг товарів, фінансові показники та рівень задоволеності клієнтів. Сучасні технології та методи надають підприємствам можливість більш ефективно контролювати свої запаси [15].

Правильне управління запасами дозволяє підприємствам оптимізувати рівень запасів, уникати надлишків, які можуть призводити до зберігання непотрібних товарів і, як наслідок, витрат на їх утримання. Це також сприяє зменшенню ризиків, пов'язаних із старінням або псуванням товарів, особливо в галузях, де товарний цикл є коротким.

Подальшою вигодою від ефективного управління запасами є можливість адаптації до змінних умов ринку. Завдяки точному прогнозуванню попиту, підприємства можуть своєчасно реагувати на зміни, що дозволяє їм утримувати конкурентоспроможність. Це означає, що підприємства зможуть забезпечити оптимальний баланс між попитом і пропозицією, що веде до кращої сервісної доставки для клієнтів.

Крім того, використання сучасних інформаційних технологій, таких як програмне забезпечення для управління запасами, автоматизує обробку даних, прискорює процес прийняття рішень та покращує облік і контроль за рухом

запасів. Це сприяє підвищенню прозорості та зменшенню ймовірності помилок у веденні обліку.

Розглянемо основні напрями вдосконалення контролю та методів управління запасами:

1. Автоматизація процесів управління запасами є важливим кроком для підвищення ефективності та продуктивності діяльності підприємства. Впровадження сучасних інформаційних технологій дозволяє оптимізувати облікові та контрольні процедури, зменшити людський фактор і скоротити час, необхідний для обробки інформації. Автоматизація передбачає: впровадження програмного забезпечення для обліку та контролю запасів (ERP-системи, CRM); використання технологій штрихкування, QR-кодів або RFID для відстеження запасів у реальному часі; автоматичне оновлення даних про запаси для аналізу та прогнозування.

2. Використання методів прогнозування в управлінні запасами є ключовим фактором для ефективного планування, зниження витрат і забезпечення безперебійної роботи бізнесу. Прогнозування дозволяє підприємствам передбачати потреби в запасах, адаптуватися до змінюваного попиту та оптимізувати процеси управління. Насамперед, це: застосування статистичних методів для аналізу попиту на товари (сезонність, тренди); використання методів машинного навчання для передбачення потреб у запасах; постійний моніторинг змін ринку, поведінки споживачів і конкурентів.

Використання різноманітних методів прогнозування в управлінні запасами є критично важливим для забезпечення стійкого та прибуткового ведення бізнесу. Правильне планування і моніторинг попиту допомагають зменшити витрати, покращити обслуговування клієнтів і забезпечити безперебійний виробничий процес. Підприємства, які успішно впроваджують ці методи, здобувають конкурентні переваги і здатні швидше адаптуватися до змін на ринку.

3. Оптимізація складу запасів

✓ класифікація запасів за принципом ABC/XYZ: ABC – розподіл запасів за важливістю (А – найбільш значущі товари, С – найменш важливі); XYZ – аналіз стабільності попиту на товари;

✓ зниження надлишкових запасів і уникнення дефіциту завдяки оптимальному поповненню.

4. Методи управління запасами

✓ Just-in-Time (JIT) – мінімізація запасів через доставку матеріалів "у потрібний час";

✓ Economic Order Quantity (EOQ) – визначення оптимального розміру замовлення для мінімізації витрат;

✓ Min-Max Control – встановлення мінімальних і максимальних рівнів запасів.

5. Поліпшення системи контролю є важливим елементом управлінської діяльності підприємств. Ефективна система контролю дозволяє не лише виявляти та усувати проблеми, але й забезпечувати досягнення стратегічних цілей компанії. У сучасних умовах, коли ринки стають дедалі конкурентнішими, важливо застосовувати підходи, що сприяють підвищенню прозорості, точності та адаптивності контролю: регулярна інвентаризація для перевірки відповідності облікових і фактичних залишків; розробка КРІ (ключових показників ефективності) для оцінки управління запасами; навчання персоналу методикам контролю та оптимізації.

6. Врахування екологічних аспектів

Врахування екологічних аспектів у бізнес-процесах, зокрема в управлінні запасами, стає дедалі важливішим у сучасному світі, де стійкий розвиток та охорона навколишнього середовища є особливо важливими. Впровадження екологічних принципів у діяльність підприємств сприяє зниженню негативного впливу на природу та підвищенню економічної ефективності і репутації підприємства. При цьому потрібно враховувати.

1. Екологічне планування запасів

Управління запасами повинно включати екологічне планування, яке враховує: вибір екологічно чистих продуктів. Перевага продукції з перероблених або екологічних матеріалів, що сприяє зменшенню використання невідновлювальних ресурсів; оптимізацію кількості запасів. Зменшення надлишкових запасів та скорочення терміну зберігання товарів, що дає змогу зменшити відходи та негативні екологічні наслідки.

2. Відповідальне постачання

Екологічні аспекти повинні бути враховані вже на етапі постачання:

- Вибір постачальників. Співпраця з постачальниками, які дотримуються екологічних стандартів і практик, охоплює використання екологічно чистої упаковки та скорочення викидів.

- Оцінка впливу постачань. Моніторинг і аналіз екологічного впливу постачань товарів, включаючи викиди CO₂ від транспортування.

3. Управління відходами – впровадження системи переробки. (запровадження програм переробки та повторного використання упаковки та непроданих товарів, що зменшує обсяг відходів); підтримка стратегій нульових відходів (впровадження звичайної практики, яка сприяє максимальному скороченню відходів у виробничих і складських процесах).

4. Енергоефективність – врахування енергетичних ресурсів у процесах управління запасами шляхом оптимізації плавності руху товарів у складі (правильне розміщення запасів для зменшення витрат енергії на обробку та транспортування) та використання енергоефективних технологій. Впровадження альтернативних джерел енергії, таких як сонячні панелі або вітрові генератори, для забезпечення енергетичних потреб підприємства.

5. Екологічна звітність та комунікація

Комунікація екологічних зусиль також є важливим аспектом:

- Звіти про екологічну діяльність. Підготовка звітів, які відображають екологічну ефективність підприємства, вплив на навколишнє середовище та досягнення в галузі відповідального ведення бізнесу.

- Залучення співробітників та клієнтів. Освіта та залучення персоналу до екологічних ініціатив, а також комунікація екологічних цілей компанії з клієнтами для підвищення їх усвідомленості.

Врахування екологічних аспектів у процесах управління запасами є стратегічно важливим для формування стійкого бізнесу. Це відповідає вимогам законодавства та суспільним очікуванням, забезпечує еволюцію підприємства в умовах зростаючої екологічної відповідальності. Запровадження екологічних практик може привести до зниження витрат, підвищення репутації на ринку та створення додаткової цінності для споживачів, що, в свою чергу, сприяє довгостроковому успіху підприємства.

Ефективне управління запасами дозволяє не лише зменшити витрати, а й створити конкурентні переваги для бізнесу.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання кваліфікаційної роботи детально розглянуто теоретичні аспекти обліку і контролю запасів у системі управління активами підприємства, а також проаналізовано роль бухгалтерського обліку, контролю та звітності в забезпеченні ефективності підприємницької діяльності. На основі проведеного аналізу зроблено наступні висновки:

1. Виявлено, що правильна організація обліку та контролю запасів є необхідною умовою для ефективного менеджменту активів. Запаси виконують важливу роль у фінансовій стратегії підприємства, оскільки їх облік і контроль впливають на загальну ліквідність і рентабельність.

2. Підтверджено важливість бухгалтерського обліку як інструменту для контролю, аналізу та звітності. Бухгалтерський облік є основою прийняття обґрунтованих управлінських рішень, що сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів та оптимізації витрат.

3. Проаналізовано, що ефективне управління запасами є важливим чинником, що сприяє стабільному розвитку підприємств. Виявлено, що сучасні методи управління запасами, включаючи автоматизацію облікових процесів та впровадження інноваційних інформаційних технологій, можуть значно покращити управлінські рішення та результативність підприємства.

4. Розглянуто облікову політику підприємства в контексті управління запасами. Її адаптація до реалій ринку, а також врахування специфіки галузі сприяють формуванню точних даних для аналізу та планування.

5. Удосконалення системи контролю за формуванням та використанням запасів є ключовим аспектом, що впливає на ефективність управлінських функцій. Запровадження сучасних методів контролю дозволяє своєчасно виявляти нестачі або надлишки запасів, що, в свою чергу, знижує ризики та підвищує фінансову стійкість підприємства.

У підсумку, результати проведеного дослідження підтверджують, що організація обліку і контролю запасів є важливими складовими успішного управління активами підприємства.

Рекомендується розробка та реалізація нових підходів до управління запасами, що базуються на сучасних технологіях і практиках, для забезпечення стабільного розвитку і конкурентоспроможності підприємства. Зокрема, важливо впроваджувати автоматизовані облікові системи, які дозволяють оперативно відстежувати рух запасів, проводити аналіз витрат і здійснювати планування на основі отриманих даних.

Крім того, рекомендуються заходи з удосконалення системи контролю за запасами, включаючи регулярний контроль запасів, що допоможе виявити недоліки в їх обліку та управлінні. Запровадження ефективних стратегій управління запасами, таких як метод Just-in-Time (JIT), може істотно знизити витрати та підвищити ефективність виробничих процесів.

Загалом, безперервне вдосконалення системи обліку і контролю запасів є запорукою досягнення високих фінансових результатів та підвищення загальної продуктивності підприємства, що в свою чергу сприятиме зміцненню його позицій на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабій О. М., Койнак В. В. Сучасні проблеми та перспективи управління активами підприємств. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 59. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3403/3331>
2. Бурдонос Л. І., Виноградня В. М. Управління активами підприємства в сучасних умовах. *Scientific Collection «InterConf»*. 2023. №160. С. 37-43.
3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підруч. для студ. спец. «Облік і аудит» вищ. навч. закл. / За ред. Ф. Ф. Бутинця. Житомир : ЖІТІ, 2010. 618 с.
4. Бухгалтерський облік (для необлікових спеціальностей) : навч. посіб. / Ю. Ю. Мороз, Т. С. Гайдучок, О. М. Дмитренко. Житомир : Рута, 2022. 256 с.
5. Вдовенко Л. О. Ефективність управління активами – основа зростання фінансового потенціалу підприємств аграрного сектора. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. URL: <https://www.researchgate.net/publication/360525057>
6. Верхоглядова Н. І., Шило В. П., Ільїна С. Б. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика : навчально-практичний посібник. Київ : Центр учбової літератури. 2010. 536 с.
7. Гайдучок Т. С., Абрамова І. В., Цимбалюк І. С. Роль обліково-аналітичного забезпечення в управлінні запасами підприємств. *Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досягнень* : зб. наук. праць з матеріалами VII Міжнар. наук. конф., м. Миколаїв, 19 липня, 2024р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця : ТОВ «УКРЛОГОС Груп, 2024. С. 24-27.
8. Гайдучок Т. С., Вітер С. А., Абрамова І. В. Сучасні підходи до оцінки запасів за національними та міжнародними стандартами в системі управління оборотними активами підприємства. *Проблеми сучасних трансформацій. Сер. Економіка та управління*. 2024. № 14. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-14-09-02>

9. Гайдучок Т. С., Вітер С. А., Дем'янишина О. А., Ареп'єва О. В. Фінансовий облік активів : навч. посіб. : у 2 ч. / Житомир : Поліський нац. ун-т, 2024. Ч. I. 360 с. URL: <http://surl.li/lmqgol>
10. Гарасим П. М., Кізима А. Я. Фінансовий облік і звітність на підприємствах різних галузей : навч. посібник. Тернопіль : Астон, 2000. 288 с.
11. Гнатюк О. М., Бала О. І. Вітчизняний і зарубіжний досвід управління запасами підприємств: обліковий аспект. *Бізнес Інформ*. 2021. №2. С. 244–249.
12. Давидов Г. М. Аудит : підручник. Київ : Знання, 2014.
13. Дехтяр Н. А., Дейнека О. В., Черноус Т. М. Управління оборотними активами підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 8. С. 572-578.
14. Дунаєва М. В. Управління запасами в системі обліку підприємства. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7636162f-6a25-4ec4-b0bf-3516837d93a4/content>
15. Жарська І. О., Хачірова Ю. С. Сучасні моделі управління запасами на підприємстві. *Зб. наук. праць Одеського нац. екон. ун-ту*. 2023. № 11-12 (312-313). С. 192-196.
16. Кулаковська, Л. П., Піча Ю. В. Організація і методика аудиту : навч. посібник Київ: Каравела, 2005. – 560 с.
17. Любезна І., Галушка Н. Організація та методика внутрішньогосподарського контролю матеріальних запасів на підприємствах целюлозно-паперової промисловості. *Галицький економічний вісник*. 2012. №3(36). С. 145-155.
18. Марущак Л. І. Економічна сутність виробничих запасів. *Вісник НУ «Львівська політехніка»*. 2011. № 577. С. 225–230.
19. Михайловина С. О., Підлубна О. Д. Організація внутрішньогосподарського контролю запасів на сільськогосподарських підприємствах. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 38-2. С. 131-136.
20. МСФО 2. Запаси (IAS 2. Inventories). URL: www.minfin.gov.ua/document/92420/МСБО_2.pdf.

21. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ М-ва фінансів України від 07 лют. 2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

22. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : наказ М-ва фінансів України від 20 жовт. 1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>

23. Огійчук М. Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами. Харків : Вид-во Алерта, 2011. 1044 с.

24. План рахунків бухгалтерського обліку у визначеннях та схемах : навчально-наочний посібник / Ю. С. Цаль-Цалко, Ю. Ю. Мороз, Т. С. Гайдучок [та ін.]. Житомир : Рута, 2019. 212 с.

25. Податковий кодекс України від 02 груд. 2010 р. № 2755 / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

26. Подмешальська Ю. В., Скирдова О. А. Бухгалтерський облік та управлінський облік виробничих запасів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 21. С. 93–99. DOI: [10.32702/2306-6814.2021.21.93](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.21.93)

27. Подмешальська Ю.В., Понякіна К.Ю. Облік та аудит виробничих витрат на підприємстві. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 23. С. 64-70.

28. Принада І. В., Назарчук О. Д. Сучасні проблеми обліку виробничих запасів на підприємстві. *Наука й економіка* . 2014. Вип. 3. С. 64-67.

29. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 07 лип. 1999 р. № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

30. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України : Наказ Мін-ва фінансів України від 27 черв. 2013 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>

31. Про інвентаризацію активів та зобов'язань : Положення від 02 верес. 2014 р. №879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

32. Світлична В. Ю. Актуальні проблеми організації і ведення обліку виробничих запасів підприємствами України. URL: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/716>
33. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навч. посіб. Київ, 2006. 526 с.
34. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навч. посіб. Київ : КНЕУ. 2006. 526 с.
35. Спірідонова К. О., Каширнікова І. О., Кірнос О. В. Управління товарними запасами торгівельних підприємств в сучасних умовах. *Економічний простір*. 2024. №191. С. 401-405.
36. Ступінська М. В. Організація внутрішньогосподарського контролю запасів па підприємстві. Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 8. С. 84–86.
37. Сук П. Л., Черниш Л. О. Облік виробничих запасів. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 2005. № 1. С. 7-10.
38. Тарасенко Н. І. Оцінка виробничих запасів для цілей обліку. URL: www.kntu.kr.ua
39. Урсуляк М. М. Організація економічного аналізу за даними управлінського обліку URL: http://www.rusnauka.com/36_PWMN_2010/Economics/76291.doc.htm.
40. Циган Р. М., Дідур С. В., Назаренко К. І. Особливості організації обліку виробничих запасів та їх оцінка в системі бухгалтерського обліку. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. С. 25-29.
41. Цимбалюк І. Діджиталізація податкових процесів: можливості та ризики для бізнесу та держави. *Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу* : зб. праць учасників III Міжнар. наук.-практ. конф. (7-8 листоп. 2024 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2024. С. 547-551.
42. Цимбалюк І., Чирун Н. Інноваційні підходи до обліку виробничих запасів у контексті сталого розвитку. *Фінансові інструменти регіонального розвитку* : матеріали X Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з нагоди 30-річчя

заснування кафедри фінансів і кредиту (24 жовт. 2024 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2024. С. 255-257.

43. Чаюн І. Ю., Бондар І. Ю. Управління матеріально-технічним забезпеченням підприємства: навч. посіб. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. 111 с.

44. Чирун Н., Цимбалюк І. Аудит виробничих запасів підприємства в сучасних умовах. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін* : зб. наук. праць VII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 31 жовт. 2024 р.). Полтава : ПДАУ, 2024. С. 714-716.

45. Шевців Л. Ю., Тесляк М.М. Організація та методика обліку виробничих запасів як важливої складової оборотних активів підприємств. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Сер. Економічні науки*. 2018. № 4 (44), Т.2. С. 65–69.

46. Шум М. А., Гулько К. С. Особливості обліку та аналізу виробничих запасів на підприємствах України в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 4. С. 166–169.

ДОДАТКИ